

Tilastokeskus Statistikcentralen

1979

Tiedustelut - Förfrågningar

Hannele Sauli
Puh. 90-5800293
Tel.

Päiväys - Datum

12.2.1979

N:o - Nr

VÄ 1979:3

ENNAKKOTIETOJA VUOSIEN 1971-75 KUOLLEISUUDESTA ERÄIDEN SOSIAALISTEN JA TALOUDELLISTEN TAUSTAMUUTTUJIIEN MUKAAN

Tilastokeskuksessa valmisteilla olevassa selvityksessä, joka koskee kuolleisuutta vuosina 1971-75, todetaan, että kuolleisuus vaihtelee melkoisesti sosiaaliselta ja taloudelliselta asemaltaan erilaisissa väestöryhmissä. Korkea kuolleisuus liittyy alhaiseen sosioekonomiseen asemaan ja alhaiseen koulutustasoon. Vastaavasti alhainen kuolleisuus liittyy hyvään sosioekonomiseen asemaan ja korkeaan koulutukseen. Ammateittainen tarkastelu johtaa samanlaiseen tulokseen: kuolleisuus on korkeinta sellaisissa ammateissa, joissa ammattikoulutus on vähäistä, työ yleensä raskasta ja joihin liittyy alhainen sosioekonominen asema. Ammateissa, joissa on korkea sosioekonominen asema ja korkea koulutustaso, on alhainen kuolleisuus.

Ammatissa toimimattomien miesten kuolleisuus¹⁾ on yli kolminkertainen verrattuna ammatissa toimiviin. Todennäköisesti tärkein syy siihen on ns. terveydellinen valikoituminen, mikä tarkoittaa sitä, että työelämään voivat osallistua vain terveet. Ammatissa toimivan väestön kuolleisuus on alhaisempaa, koska se on keskimäärin terveempää, kun sairastuneet ovat valikoituneet ammatissa toimimattomiin. Terveydellinen valikoituminen voi olla myös eri ammattiryhmien välisten erojen aiheuttaja, koska joissakin ammateissa tarvitaan parempaa fyysistä kuntoa kuin toisissa.

- 1) Ryhmän ikärakenteen vaikutus tässä esitettyihin kuolleisuuslukuihin on puhdistettu suoralla vakioinnilla. Luvut ilmoittavat, kuinka monta prosenttia ryhmän kuolleisuus on vertailuväestön kuolleisuudesta, jota merkitään sadalla. Esimerkiksi luku 132 ilmoittaa, että ryhmän kuolleisuus on 32 % suurempi kuin vertailuväestön kuolleisuus. Kaikki luvut ovat myös keskenään sarakkeittain vertailukelpoisia.

JAKAJA: Valtion painatuskeskus, PL 516 00101 Helsinki 10
Puhelin 90-539011/tilaukset
Käteismyynti, Annankatu 44.
DISTRIBUTÖR: Statens tryckericentral, PB 516 00101 Helsingfors 10
Telefon 90-539011/beställningar
Kontantförsäljning, Annegatan 44.

127802698N-12/7356

Ammatissa toimivan väestön keskuudessa korkein kuolleisuus on kaivos- ja louhintatyössä toimivilla (32 % suurempi kuin ammatissa toimivilla keskimäärin) ja toiseksi korkein teollisuustyöntekijöillä (9 % korkeampi). Teknillisen, luonnon- ja yhteiskuntatieteellisen, humanistisen ja taiteellisen työn ammateissa kuolleisuus on 25 % alhaisempaa kuin ammatissa toimivien kuolleisuus keskimäärin. Naisilla ammattiryhmien väliset erot eivät ole yhtä selviä.

Ammateittaista kuolleisuutta tarkastellaan tässä julkaisussa ainoastaan ammattiluokituksen karkeimmalla tasolla. Ammattiryhmät koostuvat useista kuolleisuustasoltaan hyvinkin erilaisista alaryhmistä. Esimerkiksi ryhmään "maa- ja metsätalous, kalastusala" kuuluvat metsätyömiehet, ja kalastajat, joiden kuolleisuus on erikseen mitattuna korkea, ja maanviljelijät, joiden kuolleisuus on melko alhainen. Yhdistettynä näiden ryhmien kuolleisuus on keskitasoa. Palveluammateissa ja teollisuustyössä on myös paljon sisäistä vaihtelua. Tilastokeskus julkaisee tarkemmat ammateittaiset kuolleisuustiedot (ammattiluokituksen 2-numerotasolla, eli noin 70:ssä ammatissa) 'Tutkimuksia'-sarjassa myöhemmin vuoden 1979 aikana.

Sosioekonomisen aseman mukaan tarkastellen toimihenkilöiden kuolleisuus on melko alhaista. Johtajien ja ylempien toimihenkilöiden kuolleisuus on noin puolet koko väestön keskimääräisestä kuolleisuudesta. Työnantajien, yrittäjien ja ammattitaitoisten työntekijöiden kuolleisuus on keskitason alapuolella ja ammattitaidottomien tai erikoistumattomien työntekijöiden kuolleisuus on noin keskitasoa. Korkein kuolleisuus on eläkeläisillä ja itsenäisillä ammatittomilla, yli kaksi kertaa korkeampi kuin koko väestöllä ja viisinkertainen verrattuna johtajien ja ylempien toimihenkilöiden kuolleisuuteen. Tämä koskee miehiä, naisilla erot ovat samansuuntaisia, mutta eivät aivan yhtä voimakkaita.

Kansakoulun tai sitä vähemmän koulutusta saaneiden miesten kuolleisuus on lähes 50 % korkeampi kuin korkea-asteen koulutuksen saaneiden kuolleisuus. Naisilla vastaava ero on yli 30 %.

Ylikuolleisuuden aiheuttajaksi ei yleensä voida osoittaa mitään erityistä kuolemansyytä, vaan korkean kokonaiskuolleisuuden vallitessa kuolleisuus on korkea myös kaikissa yksittäisissä kuolemansyyryhmissä. Erilaisten sosiaalisten ryhmien välillä esiintyy eniten vaihtelua kuolleisuudessa hengitys-

elinten tauteihin. Vähiten vaihtelua esiintyy kuolleisuudessa verenkiertoelinten tauteihin ja pahanlaatuisiin kasvaimiin. Korkean tautikuolleisuuden vallitessa myös tapaturmien, myrkytysten ja onnettomuuksien aiheuttama kuolleisuus on usein korkea, joskin tästä säännöstä on huomattavia poikkeuksia. Esimerkiksi kaupallisen työn ammatissa olevilla on korkeahko tautikuolleisuus mutta melko alhainen tapaturmakuolleisuus. Ammattitaidottomilla tai erikoistumattomilla työntekijöillä on melko alhainen tautikuolleisuus ja korkea tapaturma- ym. kuolleisuus.

Tässä esitettyjä kuolleisuuslukuja ei voida sellaisinaan tulkita osoitukseksi eri olosuhteiden (esimerkiksi työolosuhteiden) terveydellisistä vaikutuksista. Kuolleisuuden vaihtelu sosiaaliselta ja taloudelliselta asemaltaan erilaisissa ryhmissä voi johtua elintasoeroista, elintapojen erilaisuudesta, muista ympäristötekijöistä, terveyspalvelujen erilaisesta käytöstä, perinnöllisistä tekijöistä tai muista kuolemanriskitekijöistä, joita ei ole suoraan mitattu, tai jo edellä mainitusta terveydellisestä valikoitumisesta. Terveydentilalla on vaikutusta sekä ammattiin/sosioekonomiseen asemaan että kuolleisuuteen. Ammatti tai sosioekonominen asema voi muuttua missä elämän vaiheessa tahansa. Koulutustasoon terveydellinen valikoituminen vaikuttaa vähemmän, sillä koulutus hankitaan nuorena eikä myöhemmin tapahtuva sairastuminen enää vaikuta siihen mikä on henkilön koulutustaso.

KÄSITTEET JA LUOKITUKSET

Käytetyt ammatti-, koulutus (aste)- ja sosioekonominen asemakäsitteet ja luokitukset ovat samoja, joita käytettiin vuoden 1970 väestölaskennassa. Niitä on selostettu sarjan SVT VI C:10⁴ eri osien alkuteksteissä. Tietoja ammattialoittaisesta kuolleisuudesta väestölaskennan ammattiluokituksen kaksinumerotasolla on saatavana tilastokeskuksesta.

Peruskuolemansyyn käsitettä on selostettu sarjan SVT VI B alkutekstissä. Peruskuolemansyy on luokiteltu tätä selvitystä varten 28:aan ryhmään.

AINEISTO

Kuolleisuutta ja kuolemansyitä erilaisissa ammatti, koulutus- ja sosioekonomisissa ryhmissä koskevan selvityksen aineisto on muodostettu kahdesta erillisestä aineistosta. Kuolleita ja kuolemansyitä koskevat tiedot on saatu tilastokeskuksen kuolemansyytilaston kuolintodistuksiin perustuvista vuosien 1971-75 vuositiedostoista. Tiedot kuolleiden ammatista, koulutuksesta, yms. on saatu henkilötunnuksen avulla vuoden 1970 väestölaskennan henkilötiedostosta. Perusjoukko on väestölaskennassa laskettu väestö 1.1.1971 tilanteen mukaisena. Kuolemansyy- ja väestölaskenta-aineistojen yhdistely suoritettiin koneellisesti. Kato, eli niiden tapausten osuus, joissa kuolleelle henkilölle ei löytynyt paritietoa väestölaskennan aineistosta, oli 0.5 %.

TAULUKKO 1. IKÄVAKIOITU KUOLLEISUUS (SUORA VAKIOINTI) ERÄISSÄ KUOLEMANSYRYRHMISSÄ AMMATIN MUKAAN VUOSINA 1971-1975. 35-64-VUOTIAAT.

TABELL 1. ÅLDERSKORRIGERAD DÖDLIGHET (DIREKTA STANDARDISERINGSMETODEN) I NÅGRA DÖDSORSAKSGRUPPER ENLIGT YRKE ÅREN 1971-75. 35-64 ÅRINGAR.

Ammatti Yrke	Kokonais- kuollei- suus Total- dödlighet	Tauti- kuollei- suus Sjukdom- ar	Pahanlaa- tuiset kasvaimet Maligna tumörer	Veren- kierto- elinten sair. Cirkulat. sjukdomar	Hengitys- elinten taudit Andnings- organens sjukdomar	Tapaturmat myrkytykset Döda Olycksfall, förgift- ningar och misshandel	Kuolleita
MIEHET - MÄN							43 886
0 Teknill., luonnontiet., yhteisk. tiet., humanistinen ja taiteel- linen työ - Tekniskt, naturveten- skapligt, samhällsvetenskapligt, humanistiskt och konstnärligt arbete	76	81	71	85	52	55	1 933
1 Hallinn., tilinpid. ja konttori- tekninen työ - Administrativt, kameralt och kontorstekniskt arbete	84	89	89	90	58	64	1 460
2 Kaupallinen työ - Kommersiellt arbete	108	115	103	114	96	81	1 443
3 Maa- ja metsätaloustyö, kalastus- ala - Lantbruks-, skogs- och fiskeriarbete	97	95	92	99	101	106	8 223
4 Kaivos- ja louhintatyö Gruv- och stembrytningsarbete	132	131	152	120	.. ¹⁾	137	214
5 Kuljetus- ja liikennetyö - Trans- port och kommunikationsarbete	99	102	103	104	80	90	2 613
6/7 Teollinen työ, koneenhoito, y.m. Tillverkningsarbete, maskin- skötsel, m.m.	109	107	113	104	117	119	11 521
8 Palvelutyö - Servicearbete	107	109	112	105	108	99	1 248
Ammatissa toimivat Yrkesverksamma	100	100	100	100	100	100	28 789
Ammatissa toimimattomat Icke yrkesverksamma	340	359	222	327	1027	262	15 097
NAISET - KVINNOR							19 399
0 Tekn., luonn., yht.k., hum., tait. Tekn., nat.vet., samh., hum., konstn.	88	87	104	69	84	95	755
1 Hall., tilinp. ja kontt.tekn. Adm., kameralt o. kontorstekn.	109	111	131	93	53	94	850
2 Kaupallinen työ - Komersiellt arb.	101	102	95	112	96	91	671
3 Maa- ja metsät. - Lantbruks-, skogs- och fiskeriarbete	90	93	86	104	92	68	1 644
5 Kulj. ja liik.-Transp. o. komm.	100	101	100	106	65	89	238
6/7 Teoll., y.m.-Tillverkning, m.m.	101	100	96	100	93	110	1 293
8 Palvelutyö-Servicearbete	111	108	104	110	121	130	1 740
Ammatissa toimivat-Yrkesverksamma	100	100	100	100	100	100	7 223
Ammatissa toimimattomat Icke yrkesverksamma	189	196	131	218	444	138	12 176

1) Tapauksia on niin vähän ettei vakiointia voi suorittaa. - Antalet fall är så litet att ålderskorrigeringen är inte möjlig

TAULUKKO 2. IKÄVAKIOITU KUOLLEISUUS (SUORA VAKIOINTI) ERÄISSÄ KUOLEMANSYIRYHMISSÄ SOSIOEKONOMISEN ASEMAN MUKAAN VUOSINA 1971-75. 30-69-VUOTIAAT.

TABELL 2. ÅLDERSKORRIGERAD DÖDLIGHET (DIREKTA STANDARDISERINGSMETODEN) I NÅGRA DÖDSORSAKSGRUPPER ENLIGT SOSIOEKONOMISK STÄLLNING ÅREN 1971-75. 30-69 ÅRINGAR.

Sosioekonominen asema ¹⁾ Socioekonomisk ställning	Kokonais- kuollei- suus Total- dödlighet	Tauti- kuollei- suus Sjuk- domar	Pahan- laatu- set kas- vaimet Maligna tumörer	Verenkier- toelinten sairaudet Cirkulat. organens sjukdomar	Hengitys- elinten taudit Andnings- organens sjukdomar	Tapaturmat, myrkytykset onnettom. Olycksfall, förgiftn., misshandel	Kuolleita Döda
MIEHET - MÄN	100	100	100	100	100	100	64 780
Työnantajat - Arbetsgivare	78	78	79	80	34	80	1 876
Maatalousyksinäisyrittäjät Lantbruksensamföretagare	70	69	75	72	45	77	8 160
Muut yksinäisyrittäjät Övriga ensamföretagare	84	83	91	83	50	88	1 936
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt Företagsledare och högre funktionärer	53	54	57	57	15	51	2 069
Alemmat toimihenkilöt Lägre funktionärer	61	62	63	67	24	53	3 785
Ammattitaitoiset tai erikoistuneet työn- tekijät - Fack- eller specialarbetare	73	69	85	70	33	94	14 046
Ammattitaidottomat tai erikoistumattomat työntekijät - Icke fack- eller special- arbetare	94	82	90	78	69	167	3 462
Eläkeläiset ja muut itsenäiset ammatitto- mat - Pensionärer och andra självständiga yrkeslösa	237	240	179	225	347	222	27 638
Kuolleita - Döda	64780	55502	13300	33393	3422	9278	
NAISET - KVINNOR	100	100	100	100	100	100	32 122
Työnantajat - Arbetsgivare	77	75	81	77	..	102	739
Maatalousyksinäisyrittäjät Lantbruksensamföretagare	66	66	81	65	39	58	3 080
Muut yksinäisyrittäjät Övriga ensamföretagare	79	78	96	74	..	80	654
Johtajat ja ylemmät toimihenkilöt Företagsledare och högre funktionärer	58	56	80	43	..	83	766
Alemmat toimihenkilöt Lägre funktionärer	61	60	89	50	29	73	2 824
Ammattitaitoiset tai erikoistuneet työn- tekijät - Fack- eller specialarbetare	67	66	83	60	37	87	3 689
Ammattitaidottomat tai erikoistumattomat työntekijät - Icke fack- eller special- arbetare	69	66	83	61	47	111	1 897
Eläkeläiset ja muut itsenäiset ammatitto- mat - Pensionärer och andra självständiga yrkeslösa	200	198	147	186	325	225	32 122
Kuolleita - Döda	32122	29735	9120	15150	1209	2387	

1) Perheenjäsenet (esimerkiksi kotirouvat) luokitellaan huoltajansa mukaan. - Familjemedlemmar (t.ex. hemmafruar) klassificeras enligt försörjare.

TAULUKKO 3. IKÄVAKIOITU KUOLLEISUUS (SUORA VAKIOINTI) ERÄISSÄ KUOLEMANSYRYHMISSÄ KOULUTUSASTEEN MUKAAN. VUOSINA 1971-75. 30-69-VUOTIAAT.

TABELL 3. ÅLDERSKORRIGERAD DÖDLIGHET (DIREKTA STANDARDISERINGSMETODEN) I NÅGRA DÖDSORSAKGRUPPER ENLIGT. UTBILDNINGSNIVÅ ÄREN 1971-75. 30-69-ÅRINGAR.

Koulutusaste Utbildningsnivå	Kokonais- suus Total- dödlighet	Tauti- kuollei- suus Sjuk- domar	Pahan- laatu- iset Maligna tumörer	Verenkier- toelinten sairaudet Cirkulat.- organens sjukdomar	Hengitys- elinten sairaudet Andnings- organens sjukdomar	Tapaturmat, myrkytys., leita onnettom. Döda Olycksfall, förgiftn., misshandel	Kuol- leita Döda
MIEHET - MÄN	100	100	100	100	100	100	64 780
Alempi perusaste ja tuntematon (kansakoulu tai vähemmän, 1-8 vuotta) Lägre grundstadiet och okänt (folkskola eller mindre, 1-8 år)	109	107	107	107	114	115	54 255
Ylempi perusaste ja alempi keskiaste (esim. keski- tai peruskoulu, n. 9-11 vuotta) Högre grundstadiet och lägre mellan- stadiet (t.ex. mellanskola eller grund- skola, yrkesskola, ca 9-11 år)	79	80	74	84	52	74	5 714
Ylempi keskiaste (esim. ylioppilas- tutkinto, teknillinen koulu, n. 12 vuotta) Högre mellanstadiet (t.ex. student- examen, teknisk skola, ca 12 år)	77	80	78	84	46	55	2 600
Korkea-aste (opisto- ja korkeakoulu- tutkinnot, vähintään 13 vuotta) Högstadiet (examina avlagda vid olika institut och högskolor, minst 13 år)	61	62	64	64	30	52	2 211
Kuolleita - Döda	64 780	55 502	13 300	33 393	3 422	9 278	
NAISET - KVINNOR	100	100	100	100	100	100	32 122
Alempi perusaste ja tuntematon Lägre grundstadiet och okänt	107	107	102	109	113	106	26 287
Ylempi perusaste ja alempi keskiaste Högre grundstadiet och lägre mellan- stadiet	79	79	95	72	53	82	4 118
Ylempi keskiaste Högre mellanstadiet	77	77	97	63	87	79	801
Korkea-aste Högstadiet	72	70	96	55	48	97	916
Kuolleita - Döda	32 122	29 735	9 120	15 150	1 209	2 387	